

ROMEO & JULIE

ALBERT WIINBLAD

... en historie om to begejstrede, unge elskende i et sydlandsk miljø, en højst seværdig film på grundlag af Shakespeares »Romeo og Julie«.

Der er det paradoksale ved Shakespeares kunst, at skønt den største blandt dramatikere, som det så ofte, så skarpsindigt og så overflødig er blevet påvist, skrev sine værker for teatret, så er det dog nærmest umuligt at opføre dem på en scene. Det skyldes ikke, at digterens *plots* er komplicerede eller på anden måde vanskelige at følge; heller ikke, at der skal særlig indsigt eller omfattende baggrundsviden til for at begribe de Shakespeareske personers tænke- eller handle-måde; det skyldes end ikke, at der er vanskeligheder med at komme til rette med Elizabethanertidens sprogbrug. Nej, Shakespeares kunst er ligesom for rig til at kunne rummes i teatret, som kan give os 100 forskellige opfattelser af Hamlet, men ikke Hamlet. Det vides, at Romeo gennem tiderne er blevet spillet af berømtheder som David Garrick, Henry Irving, John Gielgud, Laurence Olivier og mange andre. Sådanne forestillinger kunne det have været interessant at overvære, hvem ville ikke gerne opleve Garrick som Romeo, Irving som Romeo osv.? Og endda vil jeg altid være lykkelig for at kunne vende tilbage til teksten.

Det er klart, at når Shakespeares ordmusk således kan siges ikke egentlig at egne sig for teateropførelse, så måtte det kapitel, der hedder »Shakespeare på film« blive sørgeligt, hvad det visselig også er blevet. Ganske vist er der skabt uforglemmelige Shakespearefigurer på film, Orson Welles som Falstaff, f. eks., det var værd at opleve, men han havde dog ikke megen lighed med den Falstaff, jeg kender fra min indre biograf. Film-museets store serie Shakespeare-film for nogle år siden viste, at gode Shakespeare-film i reglen er filmatiseringer af vellykkede teaterforestillinger. De har sådanne forestillingers kvaliteter, men smager af erstatning. Derfor blev seriens mest spændende film de to af Orson Welles, »Othello« og »Macbeth«, som utvivlsomt begge var mere Welles end Shakespeare – til gengæld kunne man også fornemme, at man havde at gøre med film, ikke med teater.

Den samme fornemmelse får man, når man overværer *Franco Zeffirelli's* »Romeo og Julie«. Ganske vist er Zeffirelli ikke nogen Welles, og selv om han både er Visconti-elev og Visconti-discipel, så er han dog – i hvert fald endnu – ingen Visconti. Man kan har dog tydeligt nok villet lave en filmisk version af tragedien. Med andre ord: han har i højere grad følt behov for at være tro mod historien end mod teksten. Og dog skulle det være en »Romeo og Julie« Shakespearesk nok til ikke bare at være en West Side Story. Hvad man end mener om hans udgave af »The Taming of the Shrew«, så var der i hvert fald ikke tale om nogen »Kiss me Kate«.

Ikke-englænderen Zeffirelli kan naturligvis tillade sig at se bort fra en række Shakespeare-traditioner, som en engelsk instruktør ikke ville være tryk ved uden videre at fravige. Da Zeffirelli for nogle år siden i en engelsk søndagsavis anmeldte polakken Jan Kotts siden så berømte bog »Shakespeare our Contemporary«, sagde han bl. a.: »Hvis jeg

havde set så mange opførelser af »Romeo og Julie« som en almindelig engelsk teatergænger på min alder, så ville den opfattelse af stykket, at det er en historie om to begejstrede unge elskende i et sydlandsk miljø, måske have forekommet mig dristigere, end den gjorde.

Zeffirelli's opfattelse er faktisk ikke særlig dristig. Den frihed, han tager sig over for »Romeo og Julie«, består i, at han ganske enkelt tager Shakespeare på ordet. Den sol, han i filmens begyndelse anvender som vignet, kommer virkelig til at beskinne et minutst rekonstrueret italiensk renaissance-miljø; omgivelser, eksteriører og interiører, kostumer, ja og frisurer er udvalgt med viscontisk omhu og præcision. Og fremfor alt: de to unge elskende er så unge som Shakespeare ønskede de skulle være.

Zeffirelli har gjort sig klart, at hvad der her er tale om er forelskelse, ikke kærlighed. En forelskelse, som opstår med pludselig voldsomhed, og som hensætter disse *star-crossed lovers* i en rus af sanselig-ekstatisk begejstring. Filmens purunge par formår netop i kraft af deres ungdom og skønhed at gøre denne passionerede betagethed troværdig. Julie ved ikke engang hvem Romeo er, da de mødes første gang, men efter at hun har danset med ham, beder hun ammen om at skaffe oplysninger om ham og tilføjer, at hvis han allerede er gift, så vil graven kunne blive hendes brudeseng. Deres henrykkelse er uden omsvøb erotisk, de sluger hinanden med øjnene lige fra deres første møde. I balkonscenen er det ikke dydighed, der får Julie til at ytre betænkelighed ved forelskel-sens pludselighed, hun er blot ængstelig for, at Romeo skal finde hende for let at vinde. Da han spørger hende, om hun vil efterlade ham utilfredsstillet, svarer hun med som hos Shakespeare at spørge ham, hvilken tilfredsstillelse han kan vente at få allerede den første nat. Hun tror at vide, hvad han mener, og hendes øjne og hele optræden fortæller, at hvis Romeo insisterer, vil hun ikke afvente præstens velsignelse. Men det er altså ikke det, han mener. Senere i filmen er det lige så galt, at Romeo bliver forvist som hvis han døde; hun er ikke interesseret i suk og længsel pr. korrespondance. Hun vil have sin Romeo hos sig i sengen, og da han er der, er hun ikke meget for at slippe ham. Den meget smukke *Olivia Hussey* er et fund til Zeffirelli's Julie, det ene øjeblik er hun barnlig og overgiven, det næste beslutom og viljefast. Kun få af de replikker, Zeffirelli har taget med til sin Julie, volder hende vanskeligheder, og hendes læspende stemme passer til netop denne Julie.

Stemmerne har Zeffirelli ellers kun brugt meget sparsomt, teksten er stærkt beskåret. Længere replikker har han forkortet eller helt udeladt, og den Shakespeareske ordleg, disse mange *quibbles*, er strøget. I betragtning af Zeffirelli's opfattelse af historien kan man vel ikke indvende noget herimod. *Mercutios* *Queen Mab*-monolog har han dog givet plads for, skønt han vel kunne have følt sig berettiget til at anse den for overflødig. *Mercutio* er ikke titelperson, men kan nok kaldes hovedperson, fordi han, rent bortset fra den betydning han får for dramaets udvikling, er en af Shakespeares mest fængslende figurer, en digter, der tænker og føler som Shakespeare selv. *John McEnery* giver et spændende portræt af denne fantast, hvis kynisme dækker over en tidlig forståelse af

menneskenaturen. I *Queen Mab*-scenen er han lige ved at gå over stregen, men i duels-scenerne er han fremragende, og hans klovnerier, da han er dødeligt såret, understreger med en særegen gru det meningsløse i hans død. Disse scener er overhovedet de stærkest virkende i Zeffirelli's film. De unge rigmænds pjankede leg, der med ét bliver til blodig alvor: tilfældigheder, der forekommer skæbnebestemte. I disse brutalt realistiske scener er skuespillerne glimrende. *Michael Yorks* hidtige, selvsikre Tybalt er foruroligende, og der er ikke noget at sige til, at Romeo (*Leonard Whiting*) er skrækslagen, da han efter *Mercutios* død udfordrer Tybalt. Under kampen stønner han ikke af anstrengelse, men af angst, det er desperation, der giver ham styrke. Der er en slags højere retfærdighed i, at det lykkes ham at fælde Tybalt som Tybalt fældede *Mercutio*. Disse begivenheder virker enderlig tragiske.

Den egentlige tragedie, familiestriden, som *Romeos* og *Julies* selvmord bringer til ophør, og de sammentræf, der betinger katastrofen, har Zeffirelli åbenbart ikke interesseret sig meget for. Men i grunden er han vel blot konsekvent. Da han valgte det unge par for at kunne skildre forelskelsen overbevisende, måtte han give afkald på at gå i dybden i de afsluttende sceners menneskeskildring. Et forsøg på at sandsynliggøre det begivenhedsforløb, der fører til den endelige katastrofe, friar *Johns* uheld osv., kunne derfor heller ikke forventes at interessere ham. Men så er det ikke Shakespeares »Romeo og Julie«? Nej, det er en historie om to begejstrede unge elskende i et sydlandsk miljø, en højst seværdig film på grundlag af Shakespeares »Romeo og Julie« med en del af de dejligste replikker i behold. Folk der ønsker mere henvises til teksten.

Romeo and Juliet/Romeo e Julia (*Romeo og Julie*) England/Italien 1968

Prod.: B.H.E. (London)/Verona Produzione, Dino de Laurentiis Cia. (Rom) Producers: Anthony Havelock-Allan, John Brabourne. Med-Producer: Richard Goodwin. Produktionsleder: Giuseppe Bordogni. Instr.: Franco Zeffirelli/ass: Isa Bartalini, Anna Davini, Dyson Lovell, Carlos Barbieri. Manus.: Franco, Masolino D'Amico. Forlæg: William Shakespeares tragedie. Foto: Pasquale De Santis (Technicolor). Klip: Reginald Mills. Musik: Nino Rota – sangtekst: Eugene Walter. Ark.: Luciano Puccini, Emilio Carcano. Medv.: Leonard Whiting, Olivia Hussey, Milo O'Shea, Michael York, John McEnery, Pat Heywood, Natasha Parry, Paul Hardwick, Robert Stephens, Keith Skinner, Richard Warwick, Roberto Bisacco, Bruce Robinson, Dyson Lovell, Ugo Barbone, Antonio Pierfederici, Esmeralda Ruspoli, Roy Holder, Aldo Miranda, Dario Tanzini, Roberto Antonelli.

Prolog og epilog indtalt af Laurence Olivier.

Prem.: Grand 21. 2. 1962.

Udl.: Paramount. Længde: 152 min, 3815 m, grøn.